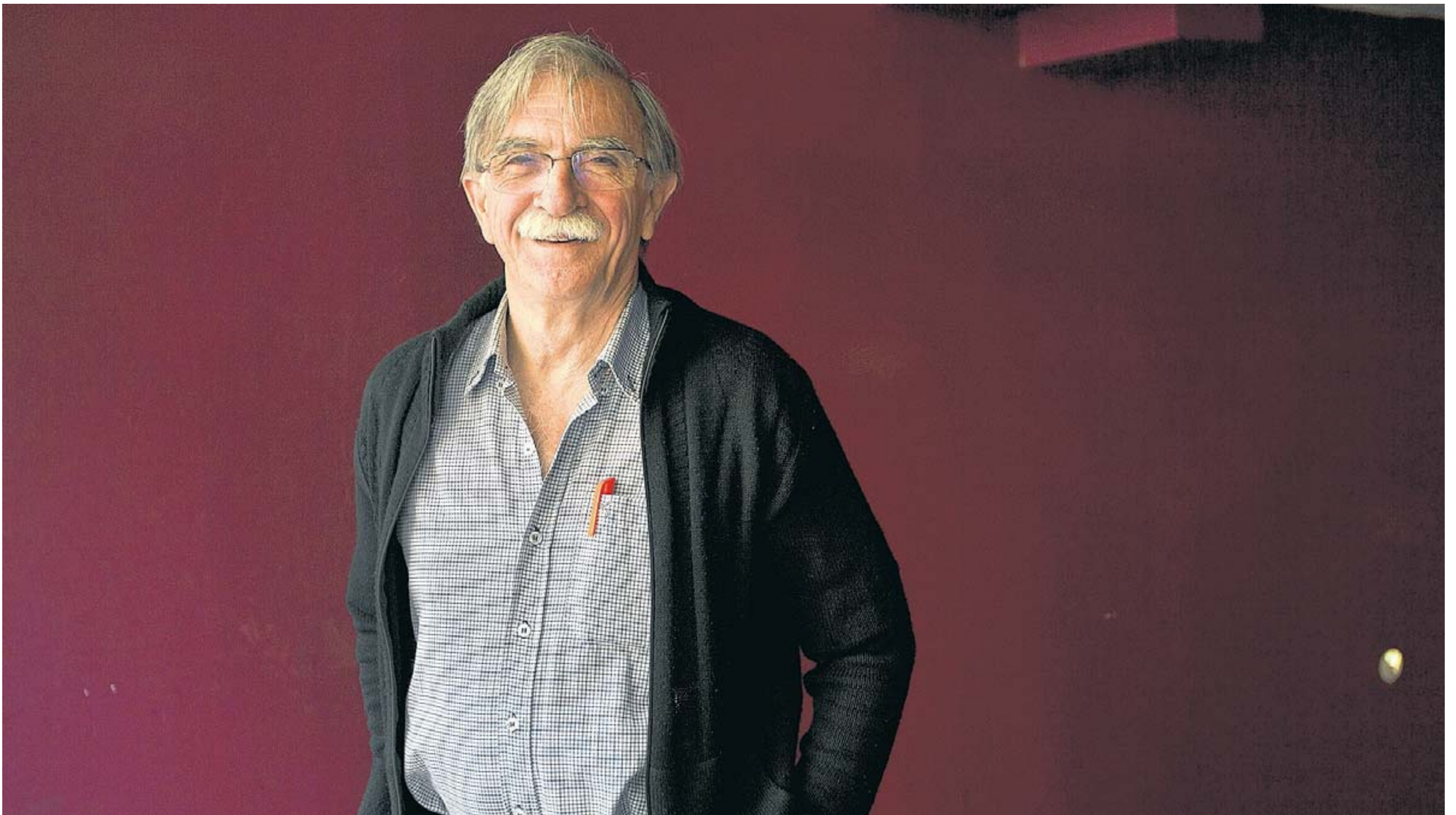

RETRATS DEL NATURAL
JUAN MARTÍN GUEVARA
GERMÀ DEL CHE GUEVARA

(142)

RUTH MARIGOT

Què sent el germà d'un mite?

TONI VALL
BARCELONA

Conèixer Juan Martín Guevara és preguntar-se immediatament com deu ser sentir-se el germà d'un mite. El germà del Che Guevara, sí, quinze anys més jove, amb qui va compartir ideals, amb qui va viure i conviure, també a la Cuba de 1959, quan la revolució empresa pel seu germà i per Fidel Castro havia posat el món de cap per avall. M'agrada demanar als protagonistes dels *Retrats del natural* que m'expliquin amb les seves paraules i a la seva manera quina és la seva professió, i així la puc escriure a dalt de la pàgina, sota del seu nom. Amb Juan Martín Guevara ha sigut una pregunta de resposta impossible. L'explicació, bastant detallada, de totes les feines que ha fet ocupa una part molt substancial de la conversa que mantenim dos dies després de Sant Jordi, diada que ell ha viscut intensament amb un llibre sota el braç, *Mi hermano el Che* (Alianza), que ha escrit juntament amb la periodista Armelle Vincent. Em sembla que no li sabrà greu si hi escric "germà del Che Guevara".

La política i la politització sempre han format part de la seva vida, gairebé des que té memòria, per via

intravenosa i influxos familiars que no cal explicar perquè són evidents. Es considera a si mateix marxista, leninista i guevarista, però no estalvia una mirada crítica cap als matisos que admeten totes les ideologies, també la seva.

Al seu Buenos Aires natal va estudiar un any de periodisme en una escola que recorda extremadament polititzada. Després va ser assistent d'obra i també va estudiar arquitectura, va treballar en una llibreria del carrer Corrientes especialitzada en llibres polítics i allà el seu camí de compromís i extrema mobilització ja estava marcat de per vida. Llavors ja tenia dos fills, ja havia conegut la realitat del castrisme sobre el terreny, ja sabia que volia oposar-se al peronisme amb totes les seves forces. Va ser representant sindical en una empresa de productes làctics i el 1973 va portar la seva família a viure a Cuba. La vida llavors ja era 100% política.

Vuit anys pres, entre 1975 i 1983, pres polític, per ser exactes. "Potser aquesta professió és la que més m'escou", bromeja seriosament. "De ser pres polític se n'aprèn i té la seva tècnica", argumenta. La tècnica passava per l'organització, l'ajuda entre tots els presos en la mateixa situació: "Et podien torturar i et podien matar però la unió entre nosaltres era el que ens feia tirar endavant". L'única cosa per a la qual no estaven pre-

Empresonat
Considera que la professió de pres polític és la que més li escau

Revolució
Ell i els seus van voler fer la revolució però no els van deixar o no en van saber

parats eren les desaparicions de presos, terrible pràctica dels militars a partir del 24 de març de 1976, data del cop d'estat que inicia la dictadura de Videla: "A partir de llavors tot va canviar, si treies el cap apareixia la guillotina". Durant els seus anys de presó sempre es va sentir més observat i vigilat per la seva militància política que no pas per ser el germà del Che. S'emociona en recordar que a la presó el temps se li escurçava, s'evaporava, i els mesos es compactaven en una percepció d'irrealitat, i avui té la sensació que aquells llargs vuit anys van ser en realitat menys.

Importació de rom

En sortir de la presó amb règim de llibertat condicional, la seva habilitat en el tracte personal i l'experiència en el món del comerç l'encaminen de nou al món editorial i s'especialitza primer en la importació de llibres cubans i després de tota mena de productes provinents de l'illa, des de rom fins als inevitables havans. Cuba li genera avui en dia sensacions contradictòries. Per una banda l'agraïment, perquè gràcies al seu sistema sanitari va poder curar-se d'un greu problema de salut, i per l'altra la incomoditat pel retrocés que des de fa anys ha emprès "del socialisme al capitalisme".

Li pregunto si li hauria agradat ser un revolucionari com el seu germà i tot el que pot dir és que ell i els seus

van voler fer la revolució però no els van deixar o no en van saber prou. Ara, als setanta-tres anys, li ve de gust reivindicar la memòria del seu germà gran, un mite, una imatge icònica que creu que val la pena omplir de contingut: "No se'l coneix gaire com a pensador i com a home. No se sap ben bé si va ser una estrella del pop o si és tan sols un rostre amb barba i boina". Si el Che hagués nascut al mig d'una guerra tribal a l'Àfrica no hauria estudiat medicina, ni hauria aprofundit en el marxisme ni hauria conegut Fidel Castro, raona apassionadament mentre recorda el germà gens autoritari, carregat d'energia, hàbil en les matemàtiques, posseïdor d'un gran sentit de l'humor, fascinat per la idea d'estudiar i de viatjar incansablement: "Un home atrevit i valent que va modelar la seva voluntat de ferro amb delectació d'artista". És emocionant sentir-lo parlar del seu germà i també detectar en les seves mans rugoses el rastre d'una vida especial, complicada, absorbida i degustada a glopades generoses. "No em van deixar fer la revolució, potser va ser un error i encara hi soc a temps", conclou.

"He esperado cuarenta y siete años para ir al lugar donde asesinaron a mi hermano Ernesto Guevara". Així comença el seu llibre, amb aquesta frase poderosa i evocadora. Com deu ser saber que ets el germà d'un mite? No puc deixar de preguntar-m'ho. —